

Editör

Alaeddin YALÇINKAYA

Yazarlar

Alaeddin YALÇINKAYA

Hakan ARIDEMİR

Ramazan GÜREŞCİ

Şeyma Nur DEMİRAY KESKİN

**ULUSLARARASI HUKUK:
TEMEL KAVRAMLAR, ÖRNEK
SORUNLAR, DAVALAR ve
KURUMLAR**

2. BASKI

**FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2026**

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Genel Yayın No | General Publication Number: 1261
Sertifika no | Certificate Number: 77398

Filiz Kitabevi
Yayın No | Publication Number: 2026/11

Kitap Adı: Uluslararası Hukuk: Temel Kavramlar, Örnek Sorunlar, Davalar ve Kurumlar
Book Title: International Law: Fundamental Concepts, Case Studies, Court Decisions, and Institutions
ISBN: 978-625-8585-07-0
DOI: doi.org/10.64161/filiz.9786258585070

Yazar(lar) | Author(s): Alaeddin YALÇINKAYA | orcid.org/0000-0001-5553-0314
Kurum | Institution: Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi
Hakan ARIDEMİR | orcid.org/0000-0002-2119-4508
Kurum | Institution: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Ramazan GÜREŞCİ | orcid.org/0000-0001-7123-2173
Kurum | Institution: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Şeyma Nur DEMİRAY KESKİN | orcid.org/0000-0003-0807-367X
Kurum | Institution: Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph
Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish
Ebat | Dimensions: 16,5 x 23,5 cm
Baskı Sayısı | Edition: 2
Sayfa Sayısı | Pages: 391

Yayın Tarihi | Publication Date: Şubat 2026 | February 2026
Yayın Yeri | Place of Publication: İstanbul, Türkiye
Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: Vildan YAVUZ / Özge DANE
Baskı ve Cilt | Printing and Binding: Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika no: 77398)

Konu Kategorisi | Subject Categories: Uluslararası Hukuk

© All rights reserved | Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri
San. ve Tic. Ltd. Şti.

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Mollahüsrev Mah. Cemalyener Tostyalı Cad. No: 57A
Vefa-Fatih / İstanbul • Tel: +90 (212) 527 07 18
www.filizkitabevi.com • bilgi@filizkitabevi.com

II. BASKIYA ÖNSÖZ

Uluslararası hukuk, uluslararası toplumun değişen yapısıyla birlikte sürekli gelişen ve yeniden yorumlanan dinamik bir hukuk alanıdır. Devletlerin, uluslararası örgütlerin, bireylerin ve devlet dışı aktörlerin küresel ölçekte artan etkileşimi; uluslararası hukukun hem konu alanını genişletmekte hem de mevcut kuralların uygulanma biçimlerini yeniden tartışmaya açmaktadır. Bu durum, uluslararası hukuk alanında kaleme alınan eserlerin belirli aralıklarla gözden geçirilmesini ve güncellenmesini zorunlu kılmaktadır.

Elinizdeki bu II. baskı, kitabın ilk baskısında benimsenen temel yaklaşımı, sistematiki ve pedagojik kurguyu korumakla birlikte; uluslararası hukukun son yıllarda geçirdiği normatif ve kavramsal dönüşümler dikkate alınarak kapsamlı bir gözden geçirme sürecinden geçirilmiştir. Bu çerçevede bazı bölümler genişletilmiş, bazı başlıklar yeniden yapılandırılmış ve kimi konular, temel uluslararası sözleşmelerin lafzı ve sistematikiyle daha sıkı uyumlu hâle getirilmiştir.

Bu baskıda özellikle devlet uygulamalarının ve yargı içtihatlarının önem kazandığı alanlara daha fazla ağırlık verilmiştir. Bu doğrultuda “Devletin Yargı Bağımsızlığı” ve “Uluslararası Ekonomi Hukuku” başlıkları müstakil bölümler hâlinde kitaba dâhil edilmiş; uluslararası hukukun hem klasik egemenlik boyutu hem de küresel ekonomik ilişkiler bağlamındaki işlevi daha bütüncül bir perspektifle ele alınmıştır. Deniz hukuku bölümünde ise, Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi’nin (1982) sistematiki esas alınarak bazı alt başlıkların konumlandırılması yeniden değerlendirilmiş; balıkçılık faaliyetlerine ilişkin hukuki rejim, münhasır ekonomik bölge çerçevesi içinde ele alınmıştır. Benzer şekilde diplomatik ilişkiler ve dokunulmazlıklara ilişkin kısımlar, uygulamada sıkça tartışma konusu olan örnekler dikkate alınarak kavramsal açıdan daha net bir çerçeveye kavuşturulmuştur.

Bu baskının hazırlanmasında, ilk baskıya gösterilen ilgi, yapılan eleştiriler ve öneriler yol gösterici olmuştur. Emegi geçen tüm yazar ve araştırmacılara teşekkür ederim. Başta yayınevinin sahibi Oğuzhan Oruç Bey olmak üzere Filiz Kitabevi çalışanlarına, titiz çalışmaları ve süreç boyunca verdikleri destek için şükranlarımı sunarım. Bu II. baskının da uluslararası hukukun doğru anlaşılmasına katkı sağlaması, öğrenciler, akademisyenler ve uygulayıcılar için güvenilir bir başvuru kaynağı olması dileğiyle...

Prof. Dr. Alaeddin Yalçınkaya

ÖNSÖZ

Uluslararası hukuk, uluslararası toplumun aktörleri arasındaki ilişkileri düzenleyen kurallar bütünüdür. Modern dünyada devletlerin, uluslararası örgütlerin ve bireylerin giderek artan bir şekilde etkileşimde bulunması, uluslararası hukuku yalnızca akademik bir disiplin olmanın ötesine taşıyarak pratik bir gereklilik haline getirmiştir. Bu kitap, uluslararası hukukun temel kavramlarını, tarihsel gelişimini, temel ilkelerini ve uygulamalarını sistematik bir şekilde ele almak amacıyla hazırlanmıştır.

Elinizdeki eser, uluslararası hukukun tarihsel kökenlerinden güncel meselelerine kadar geniş bir yelpazede bilgi sunmaktadır. Uluslararası hukuk kurallarının oluşumu, uygulanması ve yaptırımları konusunda ayrıntılı bir perspektif sunan bu kitap, aynı zamanda uluslararası hukukun temel ilkeleri, uluslararası anlaşmalar, insan hakları hukuku, uluslararası ceza hukuku, deniz hukuku, uzay hukuku ve uluslararası siber güvenlik hukuku gibi alanları da kapsamaktadır.

Uluslararası hukuk sadece devletlerin ilişkilerini yönlendiren bir disiplin olmanın ötesinde, bireylerin haklarını koruyan ve uluslararası toplumu daha adil ve düzgün bir yapıya kavuşturmayı amaçlayan bir hukuk sistemidir. Bu bağlamda kitap, hem uluslararası ilişkiler disiplinine ilgi duyan akademisyenler, hukukçular ve öğrenciler hem de uluslararası hukukun temel ilkelerini anlamak isteyen okuyucular için kapsamı geniş bir başvuru kaynağı niteliğindedir.

Bu eserin hazırlanmasında emeği geçen tüm akademisyenlere, araştırmacılara ve katkı sağlayan herkese teşekkür ederim. Başta Yayınevinin sahibi Oğuzhan Oruç Bey olmak üzere Filiz Kitabevi çalışanlarına titiz çalışmaları ve destekleri için özel olarak teşekkür ederim. Kitabın, uluslararası hukukun anlaşılmasına katkı sağlaması ve yeni nesil hukukçular ile uluslararası ilişkiler uzmanlarının yetkinliğini artırması dileğiyle...

Prof. Dr. Alaeddin Yalçınkaya

İÇİNDEKİLER

II. BASKIYA ÖNSÖZ	III
ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR	XVII
ÖZET.....	XXI
ABSTRACT	XXII

1. GİRİŞ: ULUSLARARASI TOPLUM, ULUSLARARASI HUKUKTA KİŞİ ve ULUSLARARASI HUKUK KAVRAMLARI.....	1
<i>Alaeddin YALÇINKAYA</i>	
1.1. Uluslararası Toplumun Özellikleri	2
1.1.1. Uluslararası Toplumda Merkezi Yasama Organı Yoktur.....	3
1.1.2. Uluslararası Toplumda Merkezi Yürütme Organı Yoktur	3
1.1.3. Uluslararası Toplumda Yargı Organlarının Yetkileri Oldukça Sınırlıdır.....	4
1.1.4. Devletler Niçin Uluslararası Hukuk Kurallarına Uymak Zorunda Kalmaktadırlar?	5
1.2. Uluslararası Hukukta Kişi	8
1.2.1. Devletler.....	8
1.2.2. Uluslararası Örgütler.....	8
1.2.3. Hükümet Dışı Uluslararası Kuruluşlar	9
1.2.4. Hükümet Dışı Ulusal Kuruluşlar.....	10
1.2.5. Bireyler	11
1.3. Uluslararası Hukuk, Ulusal Hukuk, Ulusüstü Hukuk.....	12
1.3.1. Uluslararası Hukuk, Ulusal Hukuk, Devletler Hukuku, Devletler Umumi Hukuku	12
1.3.2. Uluslararası Hukuk ve Ulusal Hukuk	13
1.3.2.1. Tekçi (Monist) ve İkici (Düalist) Yaklaşım.....	13

1.3.3. Uluslararası Hukuk ve Ulusüstü (Supranational) Hukuk	15
1.3.4. Uluslararası Özel Hukuk (Private International Law).....	16
1.3.5. Hukuk, Politik Hukuk, Uluslararası Politik Hukuk.....	16
1.3.6. Doğal Hukuk ve Pozitivist Hukuk	18
Çalışma Soruları / Örnek Sorular / Neler Öğrendik?	22
2. ANTİK ÇAĞLARDAN 21. YÜZYILA ULUSLARARASI HUKUK	23
<i>Alaeddin YALÇINKAYA</i>	
2.1. Antik Çağlarda Uluslararası Hukuk	23
2.2. Milattan Sonraki Gelişmeler.....	25
2.3. Orta Çağda Uluslararası Hukuk.....	26
2.4. İslâmiyet'in Yayılması Sürecindeki Gelişmeler	27
2.5. 1648 Tarihli Westfalia Barışı	29
2.6. 1789 Fransız İhtilali ve 1815 Viyana Kongresi	30
2.7. 1853-1856 Kırım Savaşı.....	31
2.8. I. Dünya Savaşı ve Milletler Cemiyeti (MC, League of Nations)	33
2.9. 1926 Lokarno Sözleşmeleri	34
2.10. 1928 Briand-Kellogg (Paris) Paktı	35
2.11. 1929 Litvinov Protokolü.....	35
2.12. Stimpson Doktrini ve Tanımama.....	35
2.13. II. Dünya Savaşı ve Birleşmiş Milletler	36
Çalışma Soruları / Örnek Sorular / Neler Öğrendik?	38
3. ULUSLARARASI HUKUKUN KAYNAKLARI	39
<i>Hakan ARIDEMİR</i>	
3.1. Kodifikasyon (Tedvin, Kod Halinde Toplama).....	43
3.2. Andlaşmalar Hukuku.....	43
3.2.1. Andlaşmaların Kökeni ve Tanımı	43
3.2.2. Andlaşmanın Unsurları	46
3.2.3. Andlaşmaların Sınıflandırılması	49
3.2.3.1. Uygulama Alanı Bakımından Sınıflandırma.....	49
3.2.3.2. Modern/Çağdaş Sınıflandırma	49
3.2.4. Andlaşmaların Yapılışı	51

3.2.4.1 Andlaşma Yapma Yetkisi	52
3.2.4.2. Andlaşma Metninin Oluşturulması	53
3.2.4.3. Andlaşma Metni ve Kabul Edilmesi	54
3.2.4.4. Andlaşmanın Dili	55
3.2.4.5. Andlaşma Metninin Resmileştirilmesi	56
3.2.4.6. Andlaşma Metninin Bağlayıcılık Kazanması	56
3.2.4.6.1. İmza ve Paraf	56
3.2.4.6.2. Andlaşmayı Teşkil Eden Belgelerin Teatisi (Değiş-Tokuşu, Mektup Teatisi)	57
3.2.4.6.3. Onaylama	57
3.2.4.6.4. Kabul ve Tasvip (Uygun Bulma)	58
3.2.4.6.5. Katılma	58
3.2.5. Çekince	58
3.2.6. En Çok Gözetilen Ulus Kaydı	59
3.2.7. Andlaşmaların Yürürlüğe Girmesi	61
3.2.8. Andlaşmaların Tescili ve Yayınlanması	62
3.2.9. Andlaşmaların Uygulanması	63
3.2.10. Andlaşmaların Tadili ve Değiştirilmesi	65
3.2.11. Andlaşmaların Yorumlanması	65
3.2.12. Andlaşmaların Çatışması	66
3.2.13. Andlaşmaların Geçersizliği	67
3.2.14. Andlaşmaların Sona Ermesi, Andlaşma Hükümlerinin Askıya Alınması	68
3.2.14.1. Andlaşmanın Tarafların Ortak Rızası ile Sona Ermesi	68
3.2.14.2. Andlaşmanın Ağır İhlali	69
3.2.14.3. Sonraki İmkânsızlık	69
3.2.14.4. Andlaşmanın Yapıldığı Şartlarda Köklü Değişiklikler Olması	69
3.2.14.5. Diplomatik veya Konsolosluk İlişkilerinin Kesilmesi	70
3.2.14.6. Andlaşmanın Sona Ermesi veya Andlaşma Hükümlerinin Askıya Alınmasının Hukuki Sonuçları	70
3.2.15. Türkiye’de Uluslararası Andlaşmaların Yapım Süreci	71
3.3. Teamül – Uluslararası Örf ve Adet Hukuk- Yapılageliş Kuralları	74
3.4. Hukukun Genel İlkeleri	76
3.5. Doktrin (Öğreti)	78

3.5.1. Doktrinlerin Tarihsel Gelişimi	79
3.5.2. Doktrinlerin Uluslararası Hukuktaki Rolü	81
3.6. Mahkeme Kararları (İçtihat)	82
Çalışma Soruları / Örnek Sorular / Neler Öğrendik?	84

4. ÜLKE KAZANMA, KAYBETME USULLERİ VE TÜRKİYE'NİN SINIRLARI..... 85

Alaeddin YALÇINKAYA

4.1. Ülke Kazanma ve Kaybetme Usulleri	86
4.2. Türkiye'nin Sınırları	89
4.2.1. Bulgaristan ve Yunanistan Sınırı	89
4.2.2. Akdeniz ve Kıbrıs	92
4.2.3. Türkiye ve Yunanistan Arasındaki Adalar, Kıbrıs ve Deniz Alanlarının Hukuki Tahlili.....	93
4.2.4. Hatay ve Suriye Sınırı	94
4.2.5. Musul-Kerkük Sorunu ve Irak Sınırı.....	95
4.2.6. İran Sınırı	97
4.2.7. Türkiye ile Azerbaycan (Nahçıvan), Ermenistan ve Gürcistan Sınırı	98
4.3. Toprak İhtilafları ve Egemenlik Uyuşmazlıklarına İlişkin Mahkeme Kararları	100
4.3.1. Palmas Adası Davası (Hollanda – ABD)	101
4.3.2. Clipperton Adası Davası (Fransa – Meksika)	102
4.3.3. Minquiers ve Ecrehos Davası (İngiltere-Fransa)	103
4.3.4. Batı Sahra Davası (İstisari Görüş)	103
Çalışma Soruları / Örnek Sorular / Neler Öğrendik?	106

5. ULUSLARARASI DENİZ HUKUKU

Hakan ARIDEMİR

5.1. İç sular	110
5.2. Karasuları	115
5.3. Takımadada Suları	118
5.4. Boğazlar	120
5.5. Türk Boğazlarının Hukuki Statüsü	122
5.5.1. Montrö Boğazlar Sözleşmesi'ne Göre Boğazlardan Geçiş Rejimi	124

5.5.2. Montrö Boğazlar Rejimi'nin Uygulanmasında Yaşanan Sorunlar.....	130
5.5.3. Rusya-Ukrayna Savaşı ve Montrö Sözleşmesi'nin Uygulanması	134
5.5.4. Genel Değerlendirme	136
5.6. Bitişik Bölge.....	137
5.7. Kıta Sahanlığı	138
5.7.1. Kıta Sahanlığı Hukuki Rejimi.....	139
5.7.2. Kıta Sahanlığının Sınırlandırılması.....	140
5.7.3. 1969 Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı Davası.....	141
5.7.4. Libya-Malta Kıta Sahanlığı Davası.....	144
5.7.5. Maine Körfezi'ndeki Deniz Alanlarının Sınırlandırılması Davası: Kanada-ABD Kıta Sahanlığı Davası.....	145
5.7.6. Adaların Kıta Sahanlığı Üzerindeki Etkisi.....	146
5.8. Münhasır Ekonomik Bölge.....	147
5.8.1. Münhasır Ekonomik Bölge Tesis Eden Ülke Hangi Haklara Sahiptir?	149
5.8.2. Karadeniz Özelinde Münhasır Ekonomik Bölge Sınırlandırılması.....	150
5.8.3. Doğu Akdeniz ve Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) Tartışmaları	151
5.8.4. Balıkçılık Bölgesi	152
5.9. Açık Deniz.....	153
5.10. Uluslararası Deniz Yatağı.....	154
Çalışma Soruları / Örnek Sorular / Neler Öğrendik?	156
6. ULUSLARARASI HAVA HUKUKU	157
<i>Hakan ARIDEMİR</i>	
<i>Şeyma Nur DEMİRAY KESKİN</i>	
6.1. Tanımı ve Tarihi Seyri.....	157
6.2. Ulusal ve Uluslararası Hava Sahasının Hukuki Statüsü	158
6.3. Hava Sahasının Hukuki Rejimi	160
6.4. Hava Sahasının Telekomünikasyon Amacıyla Kullanımı	163
Çalışma Soruları / Örnek Sorular / Neler Öğrendik?	165

7. ULUSLARARASI UZAY HUKUKU 167

Hakan ARIDEMİR

Şeyma Nur DEMİRAY KESKİN

7.1. Uzay Hukukunun Tarihi Gelişimi 167

7.2. Uzayın Hukuki Statüsü ve Rejimi 168

7.3. Uzayda Telekomünikasyon Faaliyetleri 171

Çalışma Soruları / Örnek Sorular / Neler Öğrendik? 172

8. İÇİŞLERİNE MÜDAHALE YASAĞI, MEŞRU MÜDAFAA, DEVLETLERİN EGEMEN EŞİTLİĞİ, KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKI, BM'İN UYGULADIĞI YAPTIRIMLAR 173

Hakan ARIDEMİR

8.1. İçişlerine Müdahale Yasağı 173

8.1.1. Karışmama İlkesinin İstisnai Durumları 178

8.1.2. Karışmama İlkesinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü 179

8.1.3. Karışma Olarak Nitelendirilebilecek Eylemlerin Örnekler 180

8.2. Meşru Müdafaa 181

8.2.1. Uluslararası Toplumda Yaşanan Meşru Müdafaa Örnekleri 182

8.2.2. Önleyici Meşru Müdafaa 184

8.2.3. Bush Doktrini 184

8.3. Devletlerin Egemen Eşitliği İlkesi 185

8.4. Kendi Kaderini Tayin Hakkı (Self- Determinasyon) 186

8.5. BM'in Uyguladığı Yaptırımlar 187

Çalışma Soruları / Örnek Sorular / Neler Öğrendik? 192

9. UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ, DİPLOMASİ, TAHKİM, YARGI, ULUSLARARASI ÖRGÜTLER VE BÖLGESEL ÇÖZÜMLER 193

Alaeddin YALÇINKAYA

9.1. Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Diplomasi 194

9.1.1. Uzlaştırma ve Arabuluculuk 194

9.1.2. Tahkim 196

9.1.3. Mahkeme 197

9.1.4. Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM, International Criminal Court, ICC) 198

9.2. Uluslararası Örgütler ve Bölgesel Çözüm Yolları	200
Çalışma Soruları / Örnek Sorular / Neler Öğrendik?	202

10. DEVLETİN SORUMLULUĞU, DİPLOMATİK HİMAYE VE HALEFİYET 203

Alaeddin YALÇINKAYA

10.1. Devletin Sorumluluğu	204
10.2. Vatandaşlık, Çifte Vatandaşlık	205
10.2.1. Diplomatik Himaye Hakkı	207
10.2.2. Mahkeme Kararları	208
10.3. Uluslararası Hukukta Halef Olma	212
Çalışma Soruları / Örnek Sorular / Neler Öğrendik?	215

11. DEVLETİN YARGI BAĞIŞIKLIĞI 217

Alaeddin YALÇINKAYA

11.1. Mutlak Yargı Bağışıklığı	219
11.2. Sınırlı Yargı Bağışıklığı	220
11.3. Yargı Bağışıklığından Vazgeçme	221
11.4. Yargı Başlığı Konusunda Mahkeme kararları	222
Çalışma Soruları / Örnek Sorular / Neler Öğrendik?	229

12. DİPLOMATİK VE KONSOLOSLUK İLİŞKİLERİ 231

Hakan ARIDEMİR

12.1. Diplomatik İlişkiler	231
12.1.1. Diplomatik İlişkilerin Tanımı ve Tarihsel Gelişimi	231
12.1.2. Diplomatik İlişkilerde Devletlerin Temsilcileri	232
12.1.3. Diplomatik Dokunulmazlıklar	236
12.1.4. Diplomatik Pasaportlar ve Vizeler: Uluslararası Andlaşmalar ve Uygulamalar	239
12.1.5. Diplomatik İlişkilerin Sonlandırılması	241
12.2. Konsolosluk İlişkileri: Tanımı ve Kapsamı	242
12.3. Diplomatik ve Konsolosluk İlişkileri ile İlgili Güncel Konular ve Sorunlar	244
Çalışma Soruları / Örnek Sorular / Neler Öğrendik?	247

13. ULUSLARARASI EKONOMİ HUKUKU..... 249*Alaeddin YALÇINKAYA*

13.1. Uluslararası Ekonomik İlişkiler ve Hukuk	250
13.2. Uluslararası Ekonomik Örgütlemeler	253
13.3. GATT (Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması) ve DTÖ	254
13.4. Küreselleşme, Kuzey-Güney Çatışması ve Uluslararası Hukuk.....	256
13.5. Değerlendirme: Yeni Küresel Sömürü Düzeninde Uluslararası Ekonomi Hukukunun Yetersizliği.....	258
Çalışma Soruları / Örnek Sorular / Neler Öğrendik?	260

14. ULUSLARARASI İNSAN HAKLARI VE İNSANCIL HUKUK 261*Alaeddin YALÇINKAYA*

14.1. İnsan Hakları Alanında Yaşanan Gelişmeler.....	262
14.2. İnsan Hakları Konusunda BM Belgeleri.....	265
14.2.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (İHEB, Universal Declaration of Human Rights, UDHR):	265
14.2.2. Dine ve İnanca Dayalı Dayalı Hoşgörüsüzlüğün ve Ayrımcılığın Bütün Şekilleriyle Ortadan Kaldırılması Hakkında Bildiri.....	267
14.2.3. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Sözleşme, BM İnsan Hakları Komitesi.....	268
14.2.4. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ...	270
14.2.5. Sömürge İdaresi Altındaki Ülkelere ve Halklara Bağımsızlık Verilmesine İlişkin Bildiri: 1514 Sayılı BM Genel Kurulu Kararı	272
14.3. İnsancıl Hukuk ve Cenevre Sözleşmeleri	273
Çalışma Soruları / Örnek Sorular / Neler Öğrendik	279

15. SOYKIRIM SUÇU VE ERMENİ SOYKIRIM İDDİALARI..... 281*Alaeddin YALÇINKAYA*

15.1. Soykırım Kavramı ve Suçu	281
15.2. 1948 Tarihli Soykırımı Önleme ve Cezalandırma Sözleşmesi	283
15.3. Soykırım Suçunun Yargılanması	285
15.4. Ermeni Soykırım İddiaları, Sürgün ve Tehcir	286
15.4.1. 1915-1916 Osmanlı Mahkemesi, Malta Sürgünleri ve İngiliz Kraliyet Başsavcılığı Kararı.....	289

15.5. Ermeni Soykırım İddialarına Karşı Ulusal ve Uluslararası Mahkeme Kararları ..	290
15.5.1. Avrupa Birliği Adalet Divanı Kararı.....	290
15.5.2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı	291
15.5.3. Fransa Anayasa Mahkemesi Kararları	293
15.6. Soykırım Suçu Konusunda Mahkeme Kararları	294
15.6.1. Srebrenitsa Soykırımı ve Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi Kararları	294
15.6.2. Ruanda Soykırımı ve Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi Kararları.....	296
15.6.3. Roma Statüsü ve Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM)	297
15.7. Mülteci, Sığınmacı, Göçmen	298
Çalışma Soruları / Örnek Sorular / Neler Öğrendik?	300

16. ULUSLARARASI ÇEVRE HUKUKU..... 301

Alaeddin YALÇINKAYA

16.1. 1987 Brundtland Raporu	302
16.2. Rio Sözleşmeleri.....	303
16.2.1. BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi	304
16.2.2. BM Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi.....	305
16.2.3. BM Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi.....	306
16.3. 1997 Kyoto Protokolü	307
16.4. 2015 Paris Çevre Sözleşmesi.....	309
16.5. Değerlendirme: Çevre Sözleşmelerinin Başarısı	310
Çalışma Soruları / Örnek Sorular / Neler Öğrendik	312

17. ULUSLARARASI ÖRGÜTLER..... 313

Alaeddin YALÇINKAYA

17.1. Milletler Cemiyeti	314
17.2. Birleşmiş Milletler (BM-United Nations)	315
17.3. Avrupa Konseyi (Council of Europe).....	318
17.4. Kuzey Atlantik Andlaşması Örgütü (NATO).....	319
17.5. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT).....	321
17.6. İslam İşbirliği Teşkilatı.....	323
17.7. Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT).....	325

17.8. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ)	326
17.9. Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ)	327
17.10. Avrasyacı Örgütlenmeler (BDT, AEB, KGAÖ).....	330
17.10.1. Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)	330
17.10.2. Avrasya Ekonomik Birliği (AEB).....	331
17.10.3. Kolektif Güvenlik Andlaşması Örgütü (KGAÖ)	331
17.11. Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) ve Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)	332
17.12. Uluslararası Örgütlerde Karar Usulü	334
Çalışma Soruları / Örnek Sorular / Neler Öğrendik?	338
18. SİBER GÜVENLİK VE ULUSLARARASI HUKUK	339
<i>Ramazan GÜREŞCİ</i>	
18.1. İnternetin Yapısına Dair Kısa Bir Değerlendirme ve Kavramsal Çerçeve	341
18.1.1. İnternetin Yapısı.....	341
18.1.2. Kavramsal Çerçeve	342
18.2. Uluslararası Hukukun Siber Alana Uygulanması	344
18.2.1. Uluslararası Hukuk Kaynaklarının Siber Faaliyetlere Yönelik Bağlayıcılığı.....	346
18.2.2. Siber Alanda Egemenlik	347
18.2.3. Uluslararası Hukukta Kuvvet Kullanımı ve Siber Operasyonlar	348
18.2.3.1. Kuvvete Başvurma Yasağı.....	349
18.2.3.2. İnsancıl Hukuk ve Siber Saldırıları	351
18.3. Değerlendirme	354
Çalışma Soruları / Örnek Sorular / Neler Öğrendik?	357
KAYNAKLAR.....	359

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e.	adı geçen eser
a.g.m.	adı geçen makale
ABAD	Avrupa Birliği Adalet Divanı
AEB	Avrasya Ekonomik Birliği
AEB	Avrasya Ekonomik Birliği
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AGİK	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı
AGİT	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AU	Afrika Birliği Örgütü
ASEAN	Güneydođu Asya Ülkeleri Birliği
BDT	Bağımsız Devletler Topluluğu
bkz.	bakınız
BM	Birleşmiş Milletler
BMDHS	Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi
BMGK	Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
BRICS	Brazil, Russia, India, China, South Africa
CENTO	Central Treaty Organization
CMUK	Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
COMECON	Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi Sözleşmesi
COP	Taraflar Konferansı- Conference of Parties
DDOS	Dağıtılmış Ağ Saldırıları
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
ECOSOC	Ekonomik ve Sosyal Konsey- Economic and Social Council

XVIII

EİT	Ekonomik İşbirliği Teşkilatı
FIR	Flight Information Region- Uçuş Bilgi Bölgesi
GATT	Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması
KEİ	Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı
KGAÖ	Kolektif Güvenlik Andlaşması Örgütü
GKRY	Güney Kıbrıs Rum Yönetimi
H.	Hazreti
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
ICAO	Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü
ICDT	İslam Gelişme ve Ticaret Merkezi
ICTR	Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi
ICTY	Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi
IIFA	Uluslararası İslam Fıkıh Akademisi
INGO	Uluslararası Hükümet-dışı Kuruluşlar
IP	Internet Protocol
IPHRC	Bağımsız Daimî İnsan Hakları Komitesi
IRCICA	İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi
IUT	İslam Teknoloji Üniversitesi
ISF	İslam Dayanışma Fonu ve Vakfı
İHEB	İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
İİT	İslam İşbirliği Teşkilatı
İKT	İslam Konferansı Teşkilatı
MC	Milletler Cemiyeti
MEB	Münhasır Ekonomik Bölge
MFN	En Çok Gözetilen Ulus Kaydı
M.Ö.	Milattan Önce
M.S.	Milattan Sonra
NATO	Kuzey Atlantik Andlaşması Örgütü
OAS	Amerikan Devletleri Örgütü
ODIHR	AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi
OECD	Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü
OIC	İslam İşbirliği Teşkilatı
RCD	Regional Cooperation for Development

RG	Resmi Gazete
UAD	Uluslararası Adalet Divanı
UCM	Uluslararası Ceza Mahkemesi
UDAD	Uluslararası Daimî Adalet Divanı
UDHM	Uluslararası Daimî Hakem Mahkemesi
UNAMA	Birleşmiş Milletler Afganistan Yardım Misyonu
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı- UN Environment Program
s.	sayfa
S.	Sayı
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
SESRIC	İslam Ülkeleri İstatistik, Ekonomik, Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi
ŞİÖ	Şangay İşbirliği Örgütü
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TCK	Türk Ceza Kanunu
TCP	Transmission Control Protocol
TDT	Türk Devletleri Teşkilatı
v.	versus
VAHS	Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi
vb.	ve benzeri
vd.	ve devamı
Y.	Yıl